

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO- 604470-XVIII/08/AW

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 28 kwietnia 2010 r.

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze

W nawiązaniu do prowadzonej korespondencji (DL-P-I-0760-11/09) w sprawie dotyczącej następstw prawnokarnych związanych z fałszywymi alarmami o podłożeniu ładunków wybuchowych w okolicach dworców, sądów, hal widowiskowych, czy innych obiektów użyteczności publicznej, dziękuję za przeprowadzone konsultacje wewnątrzresortowe, mające na celu ustalenie kierunku ewentualnych zmian unormowań, odnoszących się do omawianej problematyki. Z wdzięcznością przyjmując bardzo wnikliwą analizę prawnokarną uprzejmie przedstawiam na ręce Pana Ministra sugestie w zakresie odpowiedzialności karnej sprawców tzw. fałszywych alarmów.

Zaproponowane w piśmie z dnia 17 listopada 2009r. zmiany w postaci projektu nowelizacji przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r.- Kodeks Karny (Dz. U.Nr. 88, poz. 553 z późn., zmianami) oraz ustawy z dnia 20 maja 1971 r.- Kodeks wykroczeń, przewidują dodanie do Rozdziału XXIX Kodeksu karnego, grupującego przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, nowego przepisu, oznaczonego jako art. 224a, w następującym brzmieniu:

,Art. 224a. Kto fałszywym alarmem, fałszywą informacją lub poprzez wprowadzenie w błąd w inny sposób powoduje niepotrzebną czynność instytucji użyteczności publicznej albo innego organu ochrony bezpieczeństwa, porządku publicznego lub zdrowia,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.",

a także równoczesną nowelizację art. 66 Kodeksu wykroczeń, i nadanie zawartym w tym artykule przepisom następującego brzmienia:

„Art. 66§1. Kto fałszywym alarmem, fałszywą informacją lub poprzez wprowadzenie w błąd w inny sposób powoduje niepotrzebną czynność instytucji użyteczności publicznej albo innego organu ochrony bezpieczeństwa, porządku publicznego lub zdrowia,

jeżeli skutki czynu były nieznaczne,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny.

§2. W razie popełnienia wykroczenia można orzec nawiązkę do wysokości 2.000 zł. ”,

W świetle przeprowadzonych w ramach Biura Rzecznika Praw Obywatelskich badań, stwierdzono, iż problematyka tzw. fałszywych alarmów rodzi trudności, stanowiąc przedmiot nierzadko odmiennych w swej treści orzeczeń sądowych, jak również rozmaitych wypowiedzi w piśmiennictwie prawniczym, komentarzach, artykułach i glosach. W związku z powyższym, koniecznym wydaje się wzięcie pod rozwagę następujących sugestii.

Projektowany przepis ma charakter formalny, gdyż nie jest konieczne, by czyn sprawcy faktycznie wywołał błędne przekonanie u organu czy przedstawiciela instytucji. Wystarczy, jeżeli sprawca podniesie fałszywy alarm, przekaże fałszywe informacje lub podejmie inne czynności mogące wprowadzić organ lub instytucję w błąd, co do konieczności podjęcia czynności. Czyn zabroniony, jak dowodzi literatura przedmiotu, jest dokonany, zatem już w samym momencie podjęcia przez sprawcę czynności wykonawczej (Śmietanka (w:) Bafia, Egierska, Śmietanka, s. 171; Bojarski (w:) Bojarski, Świda, s. 136; odmiennie Bojarski, s. 169). Wśród znamion projektowanej strony podmiotowej wymienić zatem należy umyślność (również o znamionach złośliwości lub swawoli).

Wydaje się, iż proponowana treść art.224a k.k., może w praktyce rodzić szereg wątpliwości dotyczących zakresu normowania. Zauważmy, iż w obecnym stanie prawnym, odpowiedzialność za wykroczenie z art.66 §1 k.w. ponosi osoba, która ze złośliwości lub swawoli, chcąc wywołać niepotrzebną czynność fałszywym alarmem, informacją lub innym sposobem, wprowadza w błąd instytucję użyteczności publicznej albo inny organ ochrony bezpieczeństwa, porządku publicznego lub zdrowia. Zatem odpowiedzialności za fałszywy alarm podlega sprawca niezależnie o tego, czy czynności sprawdzające wiadomość zostały podjęte, czy też zlekceważone. Zgodnie z art.66 §2 k.w., jeżeli wykroczenie spowodowało niepotrzebną czynność, można orzec nawiązkę do wysokości 1.000 złotych.

Analiza proponowanego brzmienia art.224a k.k. oraz art.66§1 k.w. prowadzi do wniosku, iż projektodawca połączył w każdym tych przepisów „wprowadzenie w błąd” oraz „spowodowanie niepotrzebnej czynności”. W obu tych przepisach występuje znamię „powoduje niepotrzebną czynność”, natomiast zrezygnowano, także w treści k.w. ze zwrotu „chcąc wywołać niepotrzebną czynność”. Nastęstwem takiego brzmienia wymienionych przepisów będzie to, iż sytuacje, w których, fałszywy alarm, nie będzie skutkował podjęciem czynności sprawdzających w ogóle znajdują się poza zakresem penalizacji; w szczególności nie będą one stanowić wykroczenia. Powstaje pytanie, czy takie było zamierzenie projektodawcy i czy jest to świadoma zmiana stanu prawnego w tym zakresie. Dodajmy, iż z uznaniem należy odnieść się do zmiany w postaci eliminacji z katalogu znamion nastawienia sprawcy w postaci „złośliwości”, czy „swawoli”.

Wprowadzenie w błąd polega zatem na wytworzeniu u przedstawiciela instytucji lub organu mylnego przeświadczenia o rzeczywistości. Przepis wymaga, aby przeświadczenie to wywoływało przekonanie o konieczności podjęcia przez organ lub instytucję czynności, faktycznie niepotrzebnej (Wojciechowski, s. 92). Wprowadzenie w błąd może polegać na wszczęciu fałszywego alarmu, na udzieleniu fałszywej informacji, bądź też innym sposobem. Wyliczenie czynności wykonawczych, podobnie, jak w obecnym stanie prawnym, zawarte w komentowanym przepisie ma zatem charakter przykładowy. Należy tym samym przyjąć, że wszelkie zachowania prowadzące do zaistnienia fałszywego przekonania u organu lub instytucji będą wyczerpywały opisywane znamiona czynności wykonawczej .

Poddając analizie kolejny element- formy sprawcze zachowania sprawcy- w ich zakres będą wchodziły: fałszywy alarm, fałszywa informacja, wprowadzenie w błąd lub inny sposób - prowadzące do wprowadzenia w błąd instytucji publicznej lub innego organu ochrony bezpieczeństwa, porządku publicznego lub zdrowia.

Konkludując, w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich prace legislacyjne nad projektem nowelizacji kodeksu karnego, w proponowanym zakresie, winny być kontynuowane. W szczególności, wydaje się, iż w świetle sformułowanych powyżej uwag, o wiele bardziej precyzyjne i rodzące mniej wątpliwości w procesie sądowego stosowania prawa może okazać się drugie rozwiązanie, które zasygnalizowano w piśmie Ministerstwa Sprawiedliwości, a mianowicie wprowadzenie typu podstawowego przestępstwa w postaci

występku o charakterze formalnym, penalizującym sam fałszywy alarm oraz typu kwalifikowanego w postaci podjęcia określonych czynności przez określony organ. W przypadku przyjęcia tego rozwiązania jest oczywiste, iż należy bardzo dokładnie rozważyć sposób oznaczenia sankcji w postaci ich rodzaju i wymiaru, jak również skutki, które mogą stanowić efekt uchylecia art.66 k.w. Wypowiedzenie się w tym zakresie wymaga jednakże przedstawienia konkretnych propozycji legislacyjnych, o ile prace nad tym rozwiązaniem będą przez Ministerstwo Sprawiedliwości kontynuowane.

z wyrazami szacunku

ZASTĘPCA
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk